

د بشري حقونو نړيواله اعلاميه

د 1948 زيږديز كال د ډسمبر د لسمې
مصوب
(1327/9/19 لمريز كال)
دملگرو ملتونو د سازمان عمومي ټولنه

سريزه :

څرنګه چې د بشري کورنۍ د ټولو غړو د ذاتي کرامت او د دوي د برابرې او نه بېلیدونکو حقونو پيژندل په نړي کې د سولې، آزادۍ او عدالت بنياد جوړوي؛ څرنګه چې د بشري حقونو له پامه غورځول او دهغوي سپکاوي دداسې ناوړه او وحشيانه اعمالو لامل ګرځي چې د انساني وجدان بې حرمتي ګنل کېږي او هغې نړي ته رسيدنه چې انسانان په کې بې له ويرې اونيستي وکړي شي د بيان او عقيدې له آزادۍ ګټه واخلي، د بشر د خورالورو ارمانونو په څير اعلام شوي دي؛ څرنګه چې د ظلم او جبر په مقابل کې د وروستي وسيلې يعنې بغاوت کولو څخه د انسان د ژغورلو لپاره د بشري حقونو ساتل د قانوني حاکميت په مټ اړين شمېرل شوي؛

څرنګه چې د ملتونو په منځ کې د دوستانه اړيکو د ودې هڅول او پراخول ضروري دي؛

څرنګه چې خلکو او ملګرو ملتونو د همدې سازمان په منشور کې د بشر د بنيادي حقونو، د انسان پر کرامت او ارزښت او د بشخې او نارينه د برابرې حقونو په اړه خپل باور بيا تاييد کړی او پريکړه يې کړې ده، چې ټولنيزې ترقي او د ژوند غوره معيارونو ته په پراخه آزادۍ کې وده ورکوي؛

څرنګه چې د ملګرو ملتونو غړيو هېوادونو ژمنه کړې ده چې ددې سازمان په همکاري به په نړيواله کچه، بشري حقونو او بنيادي آزاديو ته په درنښت او دهغو په څارنه کې زياتوالي راوړي؛

څرنګه چې ددې حقونو او آزاديو په وړاندې ګډ پوهاوي او پوهېدل ددې ژمنې د ترسره کولو لپاره د ډير زيات اهميت لرونکي دي؛

نو ځکه اوس د ملګرو ملتونو عمومي ټولني (اسمبلي) د بشري حقونو دغه نړيواله اعلاميه خلکو او ملکونو لپاره د برياليتوب د يوه ګډ معيار په توګه له دې هدف سره اعلاموي؛ چې هر فرد او ټولني هر غړی په پرله پسې ډول ددې اعلاميې په پام کې نيولو سره بايد دښوونې، روزنې او زده کړې له لارې هڅه وکړي، چې دغو آزاديو او حقونو ته دې درناوي وده وکړي او د تدريجي او مترقي اقداماتو په مټ، ملي وي او که نړيوال، دهغې د بشپړه او اغيز ناکه پيژندنه او څارنه هم پخپله د غړيو هېوادونو دخلکو او هم د

هغو سیمو دخلکو په منځ کې تامین او تضمین کړي، چې د دوي دقانوني صلاحیت په حدودو کې اوسي.

لومړي ماده

ټول انسانان آزاد پیدا کېږي او یو ډول حقونه، عزت او کرامت لري. انسانان په عقل او وجدان سمبال شوي او باید یو له بل سره د ورور ګلوی په روحیه چلند وکړي.

دویمه ماده

هرڅوک پرته له دې چې هر ډول توپیر څخه لکه نژاد، رنگ، جنس، ژبه، دین، سیاسي یا بله نظریه، ملي یا اجتماعي منشا، دارايي، د زیریدني یا بل موقف په نظر کې ونیول سره، دټولو هغو حقونو مستحق دي، چې په دي اعلامیه کې راغلي دي.

درییمه ماده

هر څوک د ژوند آزادی او ځاني خونديتوب حق لري

څلورمه ماده

هیڅ څوک په مرییتوب یا د غلام په حیث نه شي ساتل کیدای، مرییتوب او دغلامانو پیرودل او پلورل باید په ټولو بڼو کې منع شي.

پنځمه ماده

هیڅ څوک باید شکنجه نشي، او نه په ظالمانه او ناانساني توګه سپک شي او یا سزا وويني.

شپږمه ماده

هر څوک حق لري، هر چیرته چې وي، دهغه حقوقي شخصیت د قانون په وړاندې دیوه انسان په څیر وپیژندل شي.

اوومه ماده

ټول خلک دقانون په وړاندې يو برابر دي او ددې حق لري، چې دهر ډول تبعيض نه پرته په برابره توگه د قانوني ملاتړ مستحق وي، دوي حق لري چې د هرڅه تبعيض په وړاندې چې اعلاميه نقضوي او يا دهغې لمسونې په مقابل کې چې داسې تبعيض ته لمن وهي په برابره توگه وساتل شي.

اتممه ماده

که دهرچا په اساسي حقونو، چې د اساسي قانون يا دکوم بل قانون لخوا پيژندل شوي وي، تيري وشي، دي حق لري، چې دصلاحيت لرونکو ملي محکمو په مټ دتلف شويو حقونو موثره تلافی ترلاسه کړي.

نهمه ماده

هيڅ څوک په خپلسر توقيف، بندي يا تبعيد کيداي نشي.

لسمه ماده

هرڅوک په مساويانه ډول حق لري، چې دعوه يې ديوې بې طرفي او مستقلي محکمې لخوا په ښکاره او منصفانه توگه ترغور لاندې ونيول شي او دغه شان محکمه به د ده په حقونو او وجايبو او هغه الزام په باره کې پريکړه کوي، چې په ده لگول شوي وي.

يوولسمه ماده

1. په جرم تورن شوي هر فرد حق لري تر هغوي بې گناه وگنل شي، چې جرم يې په داسې يوه ښکاره محاکمه کې ثابت شوي نه وي، چې تورن پکې دخپل دفاع لپاره ټول ضروري او رسمي تضمينونه، ونلري.
2. هيڅ څوک د داسې اعمالو ترسره کولو يا نه کولو په وجه محکوم کيداي نشي، چې د اجرا کيدلو په وخت کې د ملي يا نړيوال قانون له مخې جرم نه شميرل کيده، دغه راز هيڅ څوک ديوه جرم دکولو

له امله، له هغه سخته سزا نه ويني، چې د جرم د اجرا كيدو په وخت كې دهغه جرم لپاره تعين شوي وي.

دولسمه ماده

هيڅوك دچا په محرميت، كورنۍ، كور يا ليكونو كې دخپلسري مداخلې حق نلري او نه يې پر نوم او حيثيت تعرض كيداي شي. هر څوك ددې ډول حملو يا مداخلې په مقابل كې دقانوني ملاتړ حق لري.

ديارلسمه ماده

1. هر څوك حق لري چې دهرهيواد په دننه كې ازادانه تگ او راتگ وكړي او د استوگنې ځاي انتخاب كړي.
2. هرڅوك حق لري، چې دخپل هېواد په گډون هر هېواد پرېږدي او يا خپل هېواد ته راستون شي.

څوار لسمه ماده

1. هر څوك حق لري، چې دخورونې او تعقيب په وړاندې په نورو ملكونو كې دپناه په لټه كې شي او په نورو هيوادونو كې پناه واخلي.
2. له دغه حق څخه په هغه وخت كې گټه نه شي اخيستل كيداي، كه چيرې تعقيب دغير سياسي جرم او يا دداسي اعمالو د ترسره كولو له امله وي چې دملگرو ملتونو له موخو او اصولو سره توپير ولري.

پنځلسمه ماده

1. هر څوك د تابعيت حق لري.
2. هيڅ څوك بايد له خپل تابعيت څخه محروم نه شي او نه يې بايد دا حق باطل شي، چې خپل تابعيت ته تغيير ورکړي.

شپارلسمه ماده

1. ټول بالغ نارینه او ښځینه له هیڅ ډول محدودیت پرته لکه نژاد، ملیت، تابعیت یا مذهب حق لري چې واده وکړي او کورنۍ تشکیل کړي. دوی ددواډه کولو پر وخت او دهغه په فسخ کولو کې یو ډول حقونه لري.
2. واده یوازې په هغه وخت کې کیدای شي، چې ښځه او میره دواړه خپله بشپړه خوښه او رضا څرگنده کړي.
3. کورنۍ دټولني طبیعي او بنيادي واحد دي او حق لري چې د دولت او ټولني لخوا یې ملاتړ وشي.

اولسمه ماده:

- 1) هرڅوک په ځانگړې او یا ډله ییزه توگه د مالکیت حق لري.
- 2) هیڅوک باید په خپلسري ډول د مالکیت له حق څخه بې برخې نشي.

اتلسمه ماده

هرڅوک د فکر، وجدان او مذهب د آزادۍ حق لري. په دې حق کې هغه آزادی شامله ده، چې خپل مذهب یا عقیدي ته تغیر ورکړي او دغه راز هغه آزادي، چې یوازې یا له نورو سره په گډه، په ښکاره یا خصوصي ډول خپله عقیده یا مذهب په زړه، عمل، عبادت کولو او د دیني مراسمو په اجرا کولو کې څرگند کړي، هم شاملیږي.

نولسمه ماده

هر څوک د بیان او نظر د آزادۍ حق لري په دې حق کې هغه آزادي شامله ده، چې بې له ویرې څخه مفکورې او نظريې ولري او په هر وسیله پرته له دې چې سرحدونه په پام کې ونیسي، عقاید او معلومات وپلټي، ترلاسه او خپاره یې کړي.

شلمه ماده

1. هرڅوک حق لري، چې په آزاد ډول سوله ييزې اتحاديې اوډلې جوړې کړي.
2. هيڅوک بايد په دې مجبور نه شي، چې په کومي ډلې پورې وتړل شي.

يوويشتمه ماده

1. هر څوک حق لري، چې په مستقيمه يا په آزاد ډول د ټاکل شويو استازو په مټ د خپل هيواد په حکومتي چارو کې برخه واخلي.
2. هرڅوک حق لري، چې په برابره توگه په خپل ملک کې له عامه خدمتونو څخه گټه واخلي.
3. دخلکو اراده بايد دحکومت د واک بنياد جوړ کړي، دغه اراده بايد په نوبتي ډول په رښتينو انتخاباتو کې څرگنده شي. انتخابات بايد درايې ورکولو د عمومي او برابر حق له مخې وشي او بايد چې د پټې رايې ورکولو او يا د رايې ورکولو د برابري او آزادي طريقي سره سم تر سره شي.

دوه ويشتمه ماده

هرڅوک د ټولني ديوه غړي په توگه حق لري، چې ټولنيز امنيت ولري، او دملي هڅو او نړيوالي همکاري له لاري د هر دولت د سازمان او منابعو سره سم هغه اقتصادي، اجتماعي او کلتوري حقونه تر لاسه کړي، چې د ده د حيثيت او شخصيت د آزادي ودې لپاره اړين وي.

درويشتمه ماده

1. هر څوک حق لري، چې کار وکړي، په آزاد ډول دځان لپاره کار انتخاب کړي، د کار مناسب او عادلانه شرايط ولري او دوزگارتيا په وړاندې يې ملاتړ او ساتنه وشي.
2. هرڅوک بې له کوم تبعيض پرته حق لري، چې د برابر کار په مقابل کې برابره اجوره واخلي.

3. هرڅوک چې کار کوي، د مناسب معاش حق لري، چې دده او دده دکورنۍ لپاره د بشري کرامت وړ ژوند تضمینوي او که ضروري وي حق لري، چې د نورو ټولنیزو محافظتي وسایلو په مټ پیاوړي شي.

4. هر څوک حق لري، چې د خپلو گټو د ساتلو په غرض صنفی اتحادیې جوړي کړي او له هغو سره یو ځای شي.

خلیرویشتمه ماده

هر څوک د کار د ساعتونو د مناسب محدودیت او د با معاشه نوبتي رخصتیو په شمول حق لري، چې استراحت او تفریح وکړي.

پنځه ویشتمه ماده

1. هرڅوک حق لري چې دځان او دکورنۍ دژوند کچه د سلامتیا او سوکالی، خواړو، کور، روغتیايي څارنو او ټولنیزو اړینو خدمتونو له پلوه تامین کړي او همدارنگه حق لري چې دوزگارتیا، ناروغي، معلولیت، کوندیتوب، زړښت او په ټولو هغه مواردو چې د انسان له ارادي بهر دي، دژوند معیشت تامین نشي کړای، باید دپتمن ژوند له شرایطو برخمن شي.

2. میندې او ماشومان د ځانگړي پاملرنې او مرستي مستحق دي. ټول ماشومان که دنکاح په واسطه او یا بې نکاح پیدا شوي وي دمسایو ټولنیز خوندیتوب حق لري.

شپږویشتمه ماده

1. هرڅوک دښوونې، روزنې حق لري، ښوونه، روزنه باید لږترلږه په لومړنیو او اساسي زده کړو کې وړیاوي. لومړنې زده کړې باید اجباري وي، تخنیکي او مسلکي زده کړې باید عمومیت ومومي او لوړې زده کړې باید دټولو پرمخ د استعداد او لیاقت پر اساس خلاصې وي.

2. ښونه، روزنه بايد د انساني شخصيت د بشپړي ودي او بشري حقونو او اساسي ازاديو ته د احترام د زياتوالي په لوري سوق شي. ښونه، روزنه بايد د ټولو مليتونو، نژادونو او ديني ډلو په منځ کې تفاهم، زغم او دوستي پياوړي کړي او دملګرو ملتونو هڅې دسولي دساتنې او پياوړتيا لپاره غښتلي کړي.
3. ميندي او پلرونه د لومړيتوب حق لري. چې د ښوونې، روزنې هغه ډول انتخاب کړي، چې د دوي ماشومانو ته بايد ورکړل شي.

اوه ويشتمه ماده

1. هرڅوک حق لري په آزاده توګه دخپلې ټولني په کلتوري فعاليتونو کې برخه واخلي. له هنرونو څخه کټه پورته کړي او په علمي پرمختګ کې شريک او له ګټو څخه يې برخمن شي.
2. هرڅوک دخپلو هغو معنوي او مادي ګټو د ملاتړ حق لري، چې دده په مټ له هر علمي، فرهنگي او يا هنري تخليق څخه رامنځته شوې وي.

اته ويشتمه ماده

هرڅوک حق لري په داسې يو ټولنيز او نړيوال نظم کې ژوند وکړي، چې په دې اعلاميه کې بيان شوي او حقونه او آزادي يې په بشپړ ډول عملي شي.

نهه ويشتمه ماده

1. هرڅوک د هغې ټولني په وړاندې دنډې او مکلفيتونه لري، چې دهغه د آزادي ودي او بشپړ شخصيت زمينه ورته چمتو کوي.
2. هرڅوک بايد د خپلو حقونو او ازاديو په عملي کولو کې يوازې دهغو محدوديتونو تابع وي، چې دقانون پر بنسټ ددې لپاره تعيين شوي وي، چې دنورو د ازاديو او حقونو ته په مناسب ډول احترام وشي او وپيژندل شي او په يوه ديموکراتيکه ټولنه کې د اخلاقي موازينو د مقتضياتو، عامه نظم او هوساينې مراعات وشي.

3. دغه حقونه او آزادي بايد په هيڅ صورت
دملگرو ملتونو د اصولو او موضوعو پر خلاف عملي نه
شي.

ديرشمه ماده

په دې اعلاميه کې هيڅ يوه فقره يا ماده بايد داسي
تعبير نه شي، چې کوم دولت، ډلې يا شخص ته ددې حق
ورکړي چې په داسي فعاليت لاس پوري کړي يا داسي
کار اجرا کړي چې هدف يې، په دې اعلاميه کې د ذکر
شويو حقونو او آزاديو له منځه وړل وي.